

DE STRIJD MET DE TIJD: HEC EN DE HELPENDE HANDEN

Voorjaar 1985. Een lang interview met Jan Smet. Hec Leemans zucht. Sinds het overlijden van Daniël Jansens in 1980 verzorgt hij nu al vijf jaar zowel het scenario als het tekenwerk voor *Bakelandt*. Het dagelijkse publicatieritme is moordend en begint steeds zwaarder te wegen voor de eeuwige perfectionist. Tot hij eind 1985 met de Duitser Claus Dieter Scholz een trouwe assistent zal vinden, kan hij gelukkig regelmatig rekenen op hulp van vrienden en collega's. En van zijn echtgenote Marie Jeanne.

door Peter D'Herdt

LIEFDE, LETTERING EN MEER

Hec leert Marie Jeanne Van Geertruyen kennen op de Academie van Dendermonde, waar hij een opleiding tekenen en zij lessen sierkunst volgt. Ze wordt "zijn" Marie Jeanne als ze elkaar later opnieuw tegen het lijf lopen in Gent en de vonk helemaal overslaat. Niet alleen op het amoureuze vlak, maar ook op Hecs carrière zal ze een onnavolgbare impact hebben. Een tiental keer wordt haar naam genoemd in het carrièreoverzicht dat David Steenhuyse in 2020 maakt.¹ Dat het soms om ogenschijnlijk achteloos vermelde faits divers gaat, geeft aan hoe natuurlijk het stel een tandem vormt. Maar even vaak gaat het over doorslaggevende steun of raad. Hec windt er zelf geen doekjes om: "Ze heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan mijn werk. Ze is mijn steun en toeverlaat."¹

Marie Jeanne is de eerste medewerkster aan de reeks *Bakelandt*. De lettering, een taak die ze niet alleen voor nagenoeg alle *Bakelandt*-albums, maar ook voor heel wat strips van *F.C. De Kampioenen* voor haar rekening zal nemen, is het eerste karwei dat Hec uitbesteedt. Al spreekt hij zelf eerder van "uitbuiten": Marie Jeanne doet de lettering immers bovenop haar dagtaak in het onderwijs. Hec zegt het met een grappige, maar tegelijk oprecht dankbare ondertoon: Marie Jeanne lettert zorgvuldig en veel beter dan hijzelf. Ze krijgt er ook de credits voor: zo wordt haar rol bijvoorbeeld letterlijk vermeld op de aankondigingsstroken van de *Bakelandt*-verhalen *Met Geheime Opdracht* (deel 10, 1980) en *Het Beleg van Nieuwpoort* (deel 11, 1981).

Ook als klankbord is de rol van Marie Jeanne niet te onderschatten. Als het spook van de writer's block de kop opsteekt, gaat Hec naar eigen zeggen met haar op restaurant, vertelt dan waar hij vast zit en overloopt de verschillende opties om de knoop te ontwarren. En zelfs Daniël Jansens spitst zijn oren als Marie Jeanne haar mening geeft. Wanneer de jonge snaak Nico in strook 56 van *De Huilende Doder* (deel 12, 1981) door een wak in het ijs

zakt, vindt ze dat een gruwelijke gebeurtenis. Te gruwelijk. Op haar verzoek herschrijft Jansens het scenario en wordt in de slotscène van het album onthuld hoe uitgerend de weerwolffiguur de jongen uit het ijskoude water heeft gered.²

VRIENDDIENSTEN EN TIJDELIJKE ASSISTENTIE

Meer dan aan kwarteeuw lang verschijnt *Bakelandt* haast dagelijks in de kranten *Het Laatste Nieuws* en *De Nieuwe Gazet*. Bij uitstek voor een realistische strip staat dat gelijk aan een moordend publicatieritme. Na het overlijden van Daniël Jansens moet Hec bovendien zowel tekst als tekeningen voor zijn rekening nemen. Aan Jan Smet geeft Hec in 1985 toe dat het steeds zwaarder wordt: "In feite zou iedere dagstrip in studioverband moeten worden gemaakt. Fysiek is het haast onmogelijk om het twintig jaar vol te houden."³ Smet graaft dieper en legt de vinger op een aantal verzwarende argumenten: Hec is een onverbetterlijke perfectionist die veeleisend is voor

Hec Leemans, Marie Jeanne en Karel Biddeloo op de gevoelige plaat vastgelegd door Marc Sleen bij een bezoek aan deze laatste in 1979.

BAKELANDT EN DE ROVERSBEANDE VAN HET VRIJBOSS

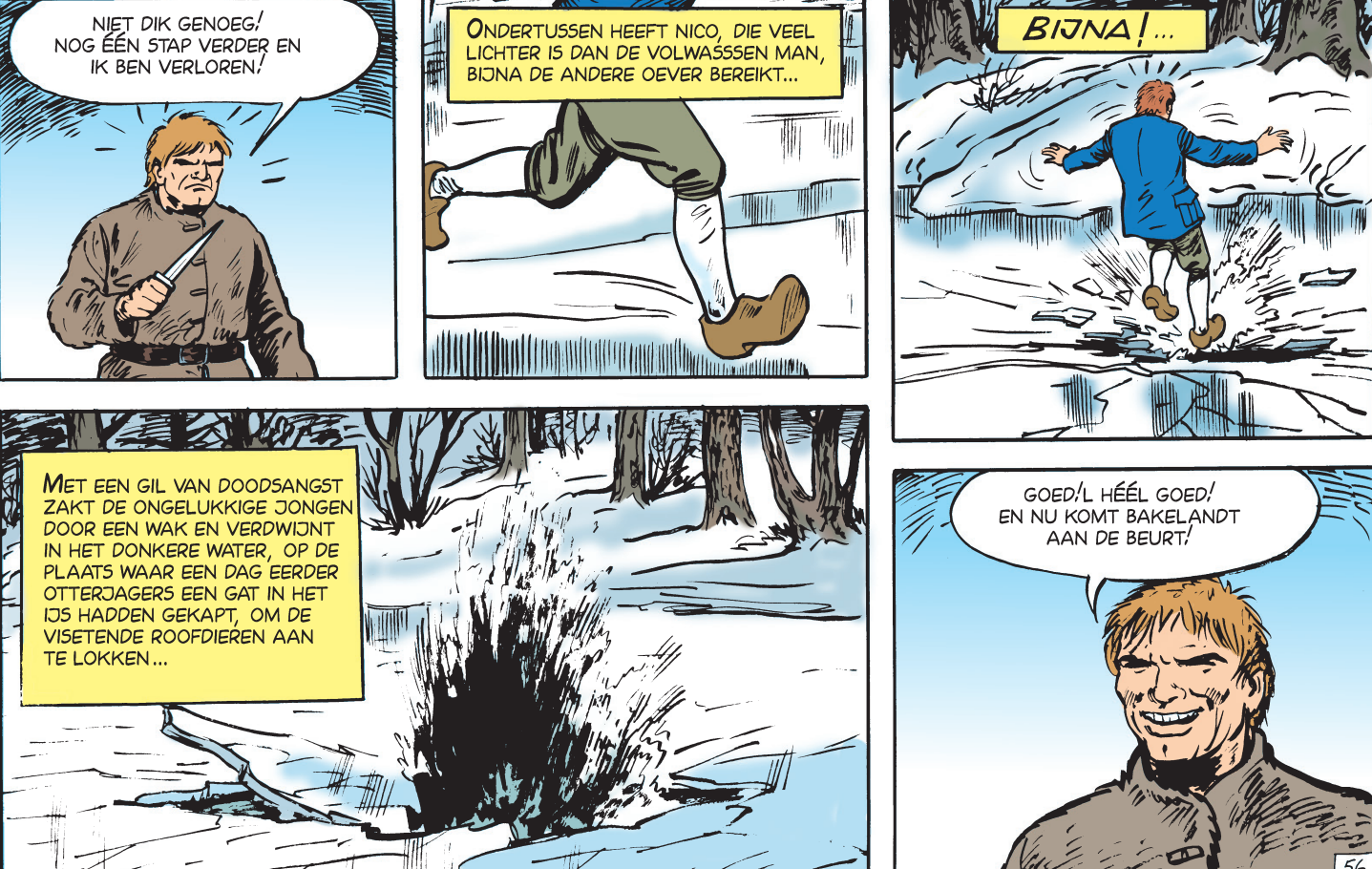

NADAT ZE HEELHUIDS DOOR DE LINES VAN DE FRANSE BELEGERAARS GERAAKT ZIJN, VALLEN BAKELANDT EN Z'N WOPANEN IN HANDEN VAN BALTHUS VERMADERE EN ZIJN "BOE-GENWACHTEN", DIE HET ABSOLUUT NIET EENS ZIJN MET DE PLANNEN VAN ONZE VRIENDEN... IN DEZE 11 DE EPISODE "HET BELEG VAN NIEUWPOORT" KAN U DE VERDERE AVONTUREN VOLGEN VAN BAKELANDT, PE ROOIE ZITA, MOLLETTJE, DE VIS-VENTER EN VAN WILLEM ALBERIC KOGGE, SLUISMEESTER VAN NIEUWPOORT

HET BELEG VAN NIEUWPOORT

*Cekst: J. DANIEL
Tekeningen: HEC LEEMAN
Lettering: MARIE-JEANNE*

Hec Leemans' vrouw Marie Jeanne wordt tweemaal als letteraarster vermeld op een aankondiging van een Bakelandt-verhaal, hierboven die van Het Beleg van Nieuwpoort (deel 11, 1981).

NIET DIK GENOEG!
NOG EÉN STAP VERDER EN
IK BEN VERLOREN!

ONDERTUSSEN HEEFT NICO, DIE VEEL
LICHTER IS DAN DE VOLWASSEN MAN,
BIJNA DE ANDERE OEVER BEREIKT...

BIJNA!...

MET EEN GIL VAN DOODSANGST
ZAKT DE ONGELUKKIGE JONGEN
DOOR EEN WAK EN VERDWIJNT
IN HET DONKERE WATER, OP DE
PLAATS WAAR EEN DAG EERDER
OTTERJAGERS EEN GAT IN HET
IJS HADDEN GEKAPT, OM DE
VISETENDE ROOFDIEREN AAN
TE LOKKEN...

GOED! HÉEL GOED!
EN NU KOMT BAKELANDT
AAN DE BEURT!

56

Marie Jeanne vindt het onfortuinlijke lot van Nico in De Huilende Doder (deel 12, 1981) te wreed. Op het einde van het verhaal komt er een uitleg hoe de jongen het toch heeft overleefd.

SPIONNEN, SPIONAGE EN... SCHULMEISTER!

Bestaat er iets vervelender in het spel *Stratego* dan te grazen worden genomen door de verraderlijke spion van je tegenspeler, net wanneer je zo gezellig de gelederen van je tegenstander aan het uitdunnen bent met je maarschalk? De maarschalk paradeert vrolijk en almachtig in zijn prachtige uniform over het slagveld, maar voor één onnozel miezerig stuk – dat nog veel minder waard is dan de verkenner – moet hij goed oppassen, de spion... In de oude versie van *Stratego* draagt hij een hoge buishoed en verbergt hij een deel van zijn gezicht met zijn hoge kraag. Sinds 2006 is de spion voorwaar een verleidelijke spionne geworden met ravissant lange haren.

door Bert Gevaert

NAPOLEON EN ZIJN ZUCHT NAAR INFORMATIE

Stratego is gewoon een bordspel, maar het maakt aan iedereen duidelijk dat spionnen en geheimagenten een rol van betekenis kunnen spelen in een gewapend conflict. Zelfs wie nooit eerder *Stratego* heeft gespeeld – het is nooit te laat om dat euvel recht te zetten – heeft zeker ooit al een film met geheimagent 007 alias James Bond gezien. Veel interessanter is de vraag of spionnen ook echt een rol van betekenis hebben gespeeld in de tijd van Bakelandt.

Voor controlefreak Napoleon is het van het grootste belang om op de hoogte te zijn van alles wat reilt en zeilt in zijn immer uitdijende imperium. Aanvankelijk lukt hem dat door zijn persoonlijke inspanningen en onvermoeibare werkkraft, maar na verloop van tijd voelt hij zich genoodzaakt om gebruik te maken van spionnen.

Al bij zijn eerste grote militaire campagnes, onder andere in 1796 in Italië, geeft hij aanbevelingen aan zijn generaals om spionnen te gebruiken. In 1802, wanneer er een kortstondig vrede is met het “perfide Albion” stuurt hij spionnen naar Engeland. Ook de jaren nadien speelt hij zijn spionnen gretig uit op het grote strategobord van Europa.

Spionnen moeten Napoleon broodnodige informatie verschaffen over de economische, militaire en politieke situatie van zijn vijanden, maar ook over de gezindheid van de lokale bevolking tegenover Frankrijk. In die zin zijn ambassadeurs, consuls en diplomaten voor hem dan ook niets anders dan officiële spionnen. Daarnaast leveren zijn eigen soldaten, deserteurs en gevangenen Napoleon de informatie die voor hem belangrijk is om een leidende rol te blijven spelen in Europa.

Napoleon maakt bij voorkeur gretig gebruik van een clandestien netwerk van spionnen. In zijn leger stelt hij zelfs kolonels en generaals aan die verantwoordelijk zijn

voor het verzamelen van geheime informatie. Volgens generaal Paul Thiébault (1769-1846), die zelf ooit belast was met de verantwoordelijkheid voor die informatie, is de organisatie van dit geheime onderdeel een van de belangrijkste elementen in een leger. In een handleiding voor generaals uit 1813 bespreekt Thiébault de taken van spionnen uitvoerig, waarbij hij ook adviseert om

Het wereldberoemde spel *Stratego* van Jumbo kreeg in 2006 een make-over waarbij de spion met hoge hoed werd vervangen door een vrouw.

Aankondigingsstrook voor de kranten *Het Laatste Nieuws* en *De Nieuwe Gazet*, verschenen op 31 augustus 1985.
De voorpublicatie loopt van 1 september 1985 tot 14 december 1985.

FRANSE ALBUMS

Vanaf *De Lotelingen* verschijnt *Bakelandt* ook in het Frans bij Ansaldo. De personages worden zodanig geïntroduceerd dat een nieuwe (Franstalige) lezer zonder moeite kan instappen in de reeks. De Ansaldo-reeks zal

uiteindelijk uit zes delen bestaan, tot de uitgever failliet gaat. Om economische en technische redenen worden de Nederlandstalige en Franstalige albums samen gedrukt.

VOLGORDE

De delen 31 tot 39 verschijnen niet in de volgorde zoals de verhalen in *Het Laatste Nieuws* gepubliceerd worden. Leemans zoekt een nieuwe insteek voor de reeks die hij pas vindt met de introductie van spion Schulmeister in *De Geheimagent van Napoleon* (deel 33, 1986). De naar eigen zeggen meer geïnspireerde verhalen die daarna volgen, worden naar voren geschoven in de albumpublicaties. "De volgorde waarin de verhalen zijn gemaakt, klopt natuurlijk wel met de volgorde in de krant. Ik had telkens maar drie à vier weken voorsprong. Het is niet zo dat ik kant-en-klare verhalen had liggen in de lade", aldus Leemans. Voor deze integrale houden we de albumvolgorde aan.

IN HET LEGER VAN NAPOLEON

Bakelandt en Bruneel nemen de plaats in van twee lotelingen en moeten dienen in het leger van Napoleon. Na amper één nachtje worden ze al naar het front gestuurd. In de praktijk loopt het echter niet zo'n vaart. De Fransen voorzien een goeie opleiding voor hun soldaten. Marcheren, leren schieten, in carré staan, simultaan herladen en schieten, kalm blijven tijdens gevechten,... Het is allemaal belangrijk in die tijd waarin de soldaten als één massief blok op het slagveld opereren. Tussen de veldslagen door is er tijd om te trainen, en oudere soldaten nemen vaak de jonge rekruten onder hun hoede. In noodgevallen gebeurt het echter dat een gewone infanterie-eenheid na drie weken training al naar het slagveld wordt gestuurd en de stiel verder ter plekke leert.

TRAINING

Het Franse leger is goed getraind, maar dat verandert na de dramatische veldtocht

van 1812 in Rusland, waar Napoleon een groot deel van zijn soldaten verliest. Hij zal hun ervaring enorm missen in 1813 en 1815, wanneer definitief over zijn lot beslist wordt. In Waterloo arriveren sommige eenheden zelfs amper getraind op het slagveld. Ze worden achter de hand gehouden door hun oversten en moeten eerst toekijken hoe andere eenheden het aanpakken, vooraleer zij het krijgsgewoel ingestuurd worden. Zo hebben de jongste rekruten van de befaamde Garde d'Honneur tijdens de slag van Leipzig in 1813 niet eens geleerd hoe ze hun sabel te paard moeten gebruiken!

ROYAL NAVY

Het Britse leger is op een andere manier georganiseerd. De Noordzee vormt een natuurlijk barrière tussen Groot-Brittannië en de andere Europese grootmachten. Op de wateren heerst de Royal Navy. Daardoor hebben de Britten meer tijd om op een potentiële dreiging te reageren. Ze kunnen langere trainingsprogramma's voor hun troepen voorzien, die soms tot zes maanden duren. Engelsen schieten met de nieuwe karabijnen met een kortere loop, die meer training vergen, maar accurater schieten dan de oudere Franse musketten.

HUZAREN

Het is moeilijk om vast te stellen tot welke eenheid de lotelingen behoren. De officieren die in dit verhaal over Bruneel en

Bakelandt oordelen, zijn in dit geval, op basis van uniform en kleurgebruik (de witte rand aan het vestje), waarschijnlijk huzaren van het 11e regiment, dat echter pas in 1810 wordt opgericht.

Vreemd genoeg laat Leemans deze huzaren hier zien als officieren voor een infanterie-eenheid, terwijl deze lichtbepaande ruiters zich traditioneel boven het voetvolk verheven voelen. Leemans verklaart: "De huzaren waren een beetje de verkenners en de verbindingsofficieren tussen de verschillende legerafdelingen. Dus leek het mij logisch dat ze ook hier zouden aanwezig zijn. Wat de krijgsraad betreft: ik ga ervan uit dat die voorgezeten werd door de hoogste officieren in rang."

DISCUSSIES OVER UNIFORMEN

Voor de lotelingen zelf lijkt Leemans zich vooral op het uniform van grenadiers te baseren. Het valt echter te betwijfelen of Bakelandt en Bruneel als gewone lotelingen zomaar tot dit eliteregiment zouden worden toegelaten. De meeste jongens uit onze streken dienen bij de gewone fuseliers, wiens uniformen weliswaar op dat van de grenadiers lijken. Ook de gouden epauletten doen de wenkbrauwen fronsen: alleen officieren dragen deze. Verderop in het verhaal worden die echter rood, maar zelfs over die kleur valt nog altijd te discussiëren. De achtervolging te paard door grenadiers of fuseliers is dan weer een

scenariotechnische ingreep van Leemans, want fuseliers en grenadiers vechten te voet. Voor de uniformen baseert Leemans zich onder andere op de boeken van Liliane en Fred Funcken over militaire uniformen. Leemans wil zichzelf na al die albums vol uniformen nog steeds geen specialist noemen. De uniformen wijzigden gedurende de zestien jaar dat Napoleon aan het bewind was, wat een accurate voorstelling sowieso moeilijk maakt. Zelfs onder de re-enactors die veldslagen naspelen op een zo correct mogelijke manier, worden vaak discussies gevoerd over de kleur van een kwast, het aantal knoepjes aan een vest of het juiste aantal streepjes op een kraag.

INKLEURING

In de oorspronkelijke uitgave van *De Lotelingen* kleurt Leemans zelf het eerste driekwart van het album in. Hij was niet erg tevreden met de inkleuring van het vorige album, die Studio Leonardo aan een achttienjarige, debuterende stagiaire had toevertrouwd. De werklust wordt echter te veel zodat Marie Mees, de vrouw van Erik Meynen, vanaf de halve pagina 69 de inkleuring overneemt. Het overlaten van de inkleuring is voor veel tekenaars een heikel punt: "Later zijn inderdaad veel van mijn albums verknoeid door slechte inkleuringen. We trekken dat nu zoveel mogelijk recht met de nieuwe digitale inkleuringen die je ook in deze integrales terugvindt."

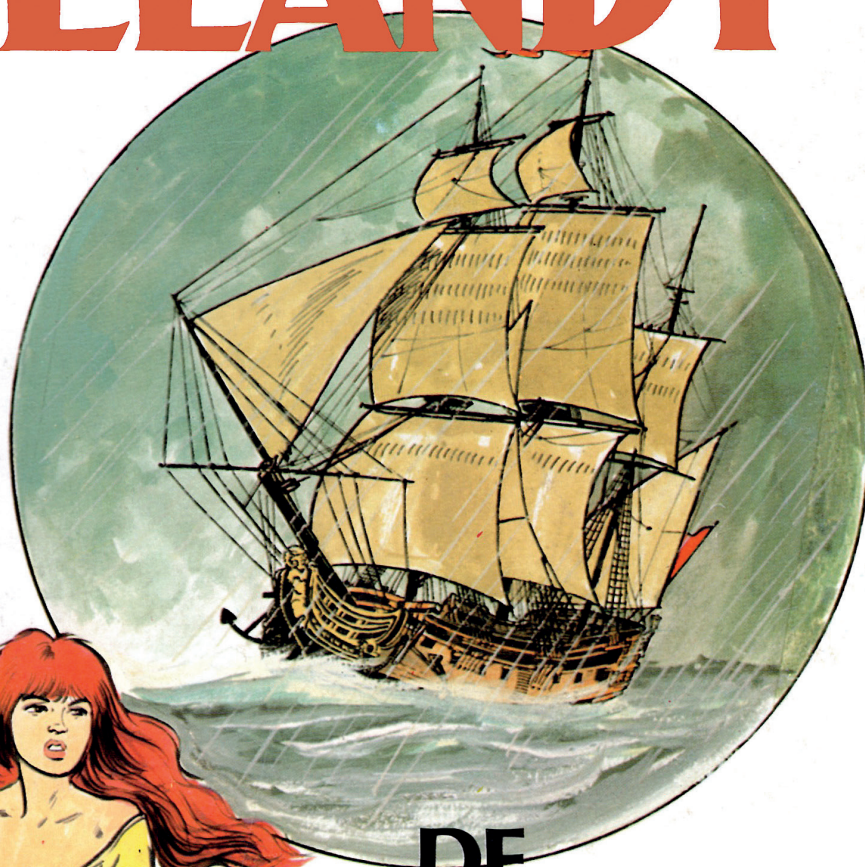

Fragment uit de eerste druk. Vergelijk deze inkleuring van Hec Leemans met de vernieuwde, digitale versie op pagina 35.

HEC LEEMANS

31

BAKELANDT

DE LOTELINGEN

UITGEVERIJ J. HOSTE N.V.

HEC LEEMANS

31

BAKELANDT

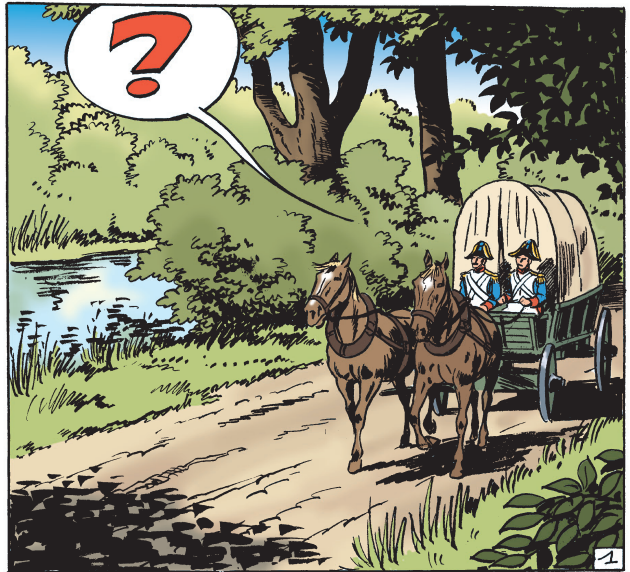
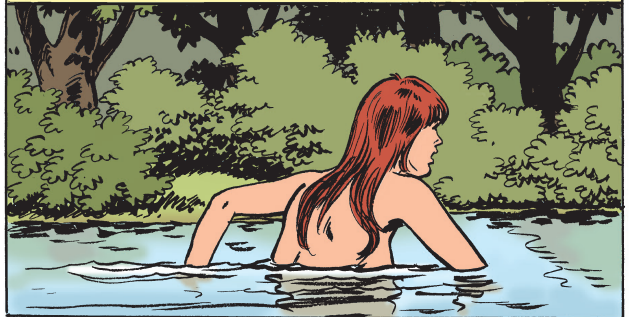

DE
LOTELINGEN

OP EEN ZONNIGE NAMIDDAG IN AUGUSTUS, ZOEKT ROOIE ZITA VERKOELING IN EÉN VAN DE VELE Plassen DIE IN HET UITGESTREKTE VRIJBOS TE VINDEN ZIJN ///

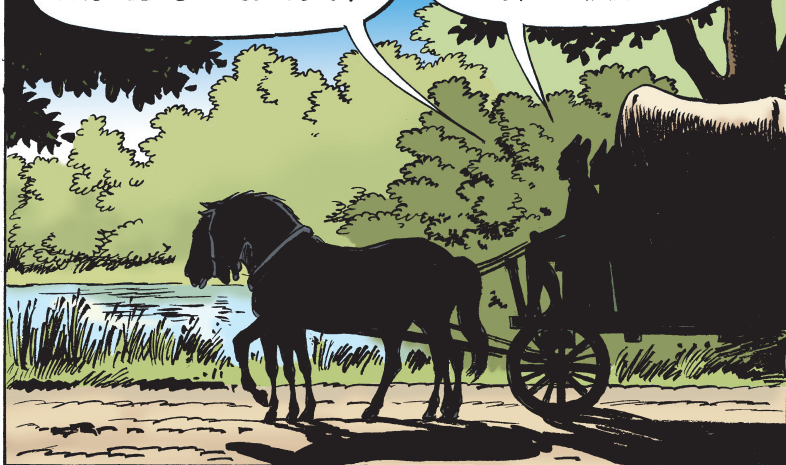

HET MEISJE WAANT ZICH HELEMAAL ALLEEN, MAAR ///

TUDIEU, MARCEL, TU VOIS CE QUE JE VOIS ?!

WEES DAAR MAAR ZEKER VAN !

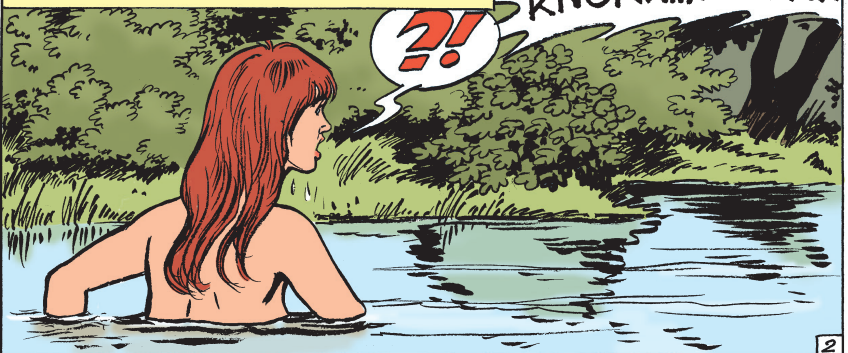
UNE BELLE GARÇE ! WAT EEN LEKKER BROKJE VLEES ! HEEL WAT ANDERS DAN HET VARKEN DAT WE ACHTERIN DE KAR HEBBEN ! ///

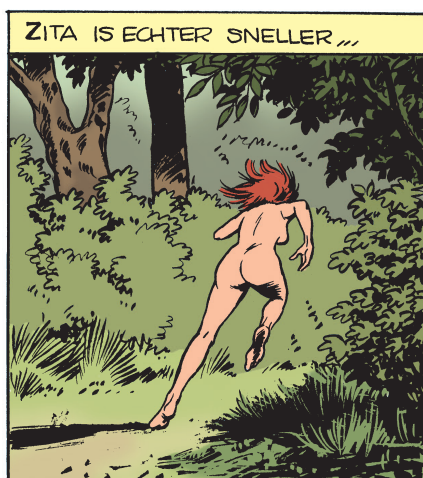
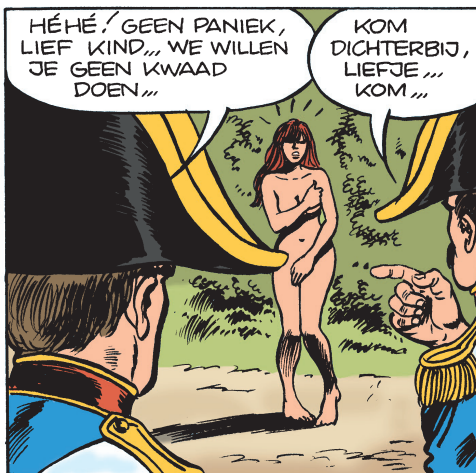
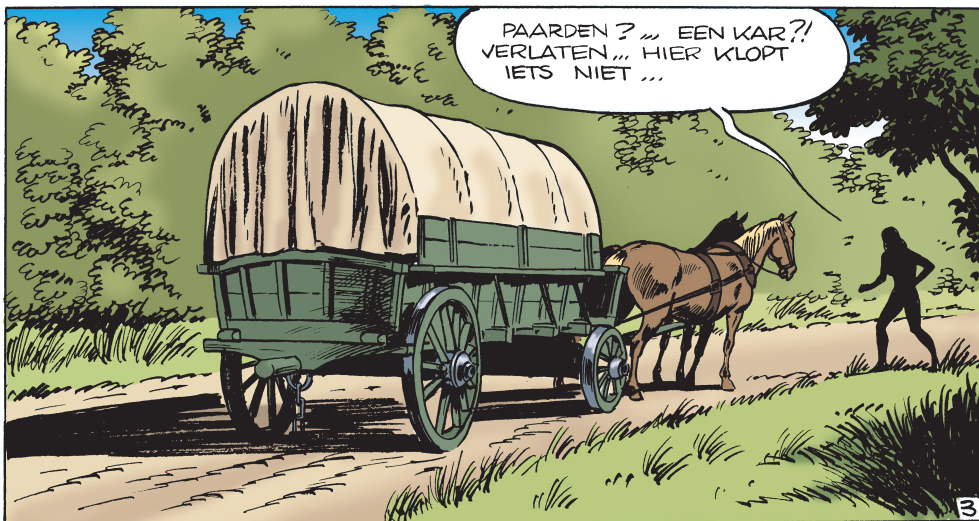
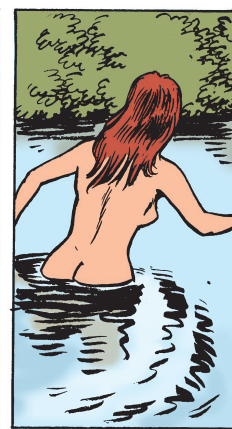
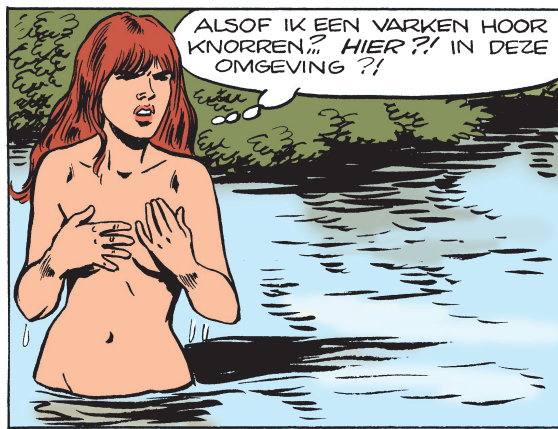
ZE HEEFT NIETS GEMERKT, ALS WE DIE KUNNEN PAKKEN ! ÇA ALORS !

WE MOETEN HAAR NAAR DE OEVER LOKKEN, IK HEB GEEN ZIN OM IN HET WATER TE DUIKEN ///

MAAR DE "BEER" DIE DE SOLDATEN VERVOEREN SPEELT HET SPELLETJE NIET MEE ///

MIJN PLOERTENDODER TEGEN Z'N KOP / ZIJN VERDIENDE LOON!

NU DIE ANDERE NOG!

?!

MET EEN LENIGE SPRONG DUKT DE KAPITEIN NAAR DE BENEN VAN DE SOLDAAT...

HEBBES!

HIER! DAT HEB JE WEL VERDIEND!!

ZITA! KOM TERUG!! WE HEBBEN ZE UITGESCHAKELD!

IK KOM, EERST M'N KLEREN BIJEEN ZOEKEN! DIE SLOEBERS HEBBEN AL GENOEG GEZIEN!

EVEN LATER...

VERTEL NOU MAAR EENS WAT JULLIE HIER KOMEN ZOEKEN!!

ZE VERVOEREN EEN VARKEN IN DIE KAR...

MOOI BEEST, KAPITEIN / DAAR ZIT HEEL WAT VLEES AAN. WAAR HEBBEN ZE DAT GESTOLEN?

WEL?!

IN BESLAG GENOMEN BIJ EEN BOER UIT DE STREEK...

IN BESLAG GENOMEN!! WEL... DAT BEEST WORDT HIER-BIJ VERBEURD VERKLAARD DOOR BAKELANDT, KAPITEIN VAN HET VRIJBOS! EN SCHEER JULLIE NU WEG. VORT!!

DE SOLDATEN WORDEN ONTWAPEND EN DAARNA WEGGEJAAGD...

DOE DE GROETEN
AAN JULLIE
COMMANDANT!!
HA! HA! HA!

HAHAHA! DIE
KEREN NIET
MEER OP HUN
STAPPEN
TERUG!

WE MOETEN
DE WEGEN DIE
HET BOS
DOORKRUISEN
STRENGER BEWA-
KEN... ER KOMEN
HIER TEVEEL
SOLDATEN LANGS,
NAAR M'N ZIN!

INTUSSEN ZIJN WETWEE PAARDEN,
EEN KAR EN EEN GEZOND, WELDOOR-
VOED VARKEN RIJKER... WAT DOEN
WE MET DAT BEEST?!

WE VRAGEN AAN DE "BOSKANTERS"
WAT ER MET HET BEEST MOET
GEBEUREN...

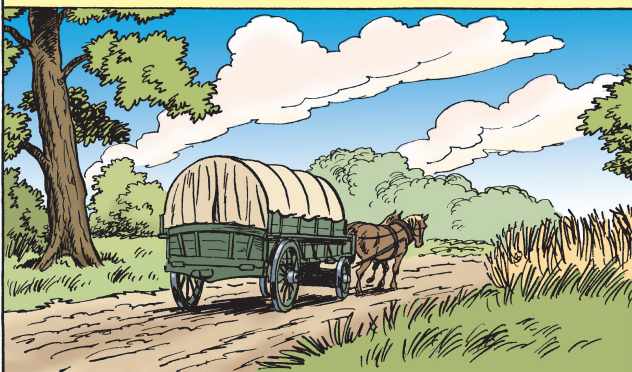

OP HET HOOGKWARTIER, DE GEHEIME SCHUILPLAATS VAN DE BENDE VAN
BAKELANDT, WAAR ALLERLEI VLUCHTELINGEN EEN THUIS GEVONDEN
HEBBEN, WORDT OVER HET LOT VAN HET VARKEN BESLIST...

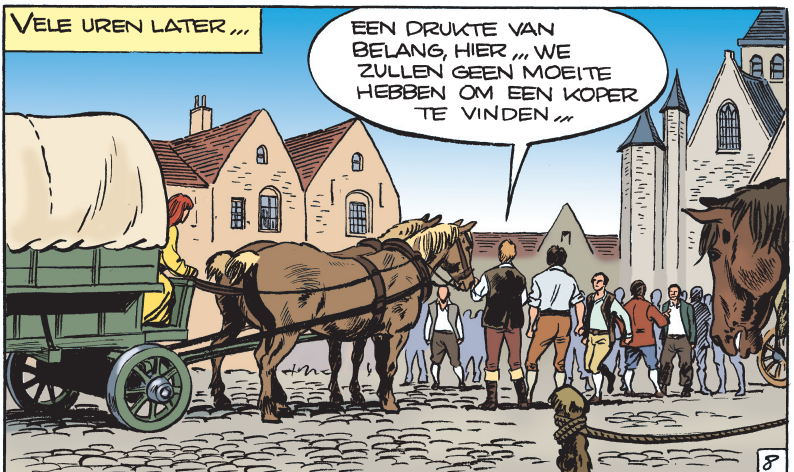

VERKOOP HET BEEST, KARTEIN!
OF RUIL HET VOOR GRAAN! DAT
HEBBEN WE HARD NODIG VOOR
DE WINTER!

ZO GEZEGD, ZO GEDAAN... DE VOLGENDE DAG
VERTREKKEN PE, ZITA EN BAKELANDT MET HET
DIER NAAR DE BEESTENMARKT IN EEN NABURIG
DORP...

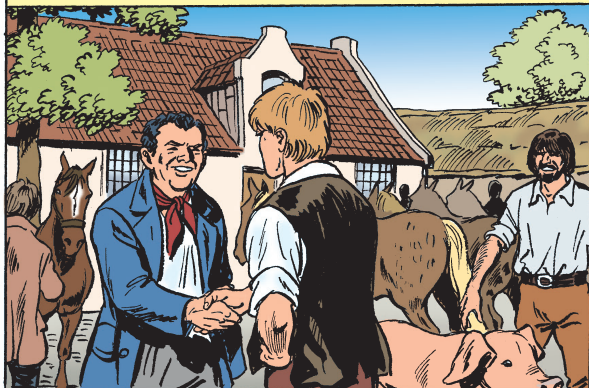

VELE UREN LATER...

EEN DRUKTE VAN
BELANG, HIER... WE
ZULLEN GEEN MOEITE
HEBBEN OM EEN KOPER
TE VINDEN...

ONZE HELDEN VINDEN INDERDAAD SNEL EEN BOER DIE BEREID IS GRAAN TE LEVEREN IN RUILVOOR HET VARKEN...

EEN HALF UUR LATER ZWERVERN ONZE VRIENDEN OVER DE MARKT...

DE KOOP IS GESLOTEN! LATEN WE DAAROP EEN GLAS GAAN DRINKEN, KAPTEIN!

HÉ! DAAR WORDEN EEN AANTAL JONGELUI BIJEEN GEDREVEN DOOR SOLDATEN...

WAT MAG DAAR AAN DE HAND ZIJN?!

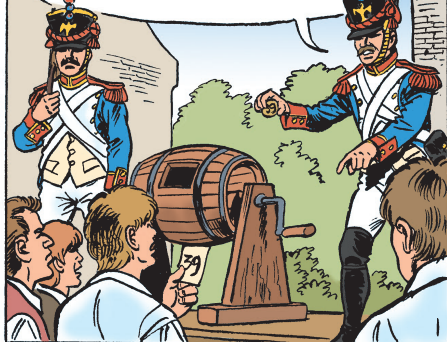
EEN LOTING! KAPTEIN! DIE JONGEREN MOETEN DEELNEMEN AAN DE LOTING, OM DAARNA VERPLICHT INGELIJFD TE WORDEN IN HET LEGER VAN NAPOLEON!?

VEE VOOR HET SLAGVELD... DE OORLOGEN VAN NAPOLEON BONAPARTE EISEN VELE SLACHTOFFERS...

ONTSTEMD VOLGEN ONZE VRIENDEN HET VERLOOP VAN DE LOTING!

NUMMER 39! JIJ HEBT PRIJS, JONGEMAN! GEFELICITEERD! WELKOM IN HET LEGER VAN DE GLORIERIJKE REPUBLIEK!

NUMMER 68!... EN NUMMER 84! WIE IS AAN DE BEURT?

...hark! EN... IK!

NEE! NIET JULLIE!

MIJN BEIDE ZONEN!! DAT KUNNEN JULLIE ME NIET AANDOEN!!

'T SPIJT ME PACHTER, DE WET IS DE WET!

ALLE MANNEN TUSSEN 20 EN 25 JAAR KOMEN IN AANMERKING VOOR DE LOTING... ZO STAAT HET GESCHREVEN!

